

Verksamhetsberättelse 2020

Innehållsförteckning

VERKSAMHETSÅRET 2020.....	1
ETT FRITT KUNSKAPSSAMHÄLLE OCH EN JÄMLIK AKADEMI	3
Hållbara villkor	3
Global studie av genusperspektiv i forskning och innovation	3
Genusperspektiv på globala mål för hållbar utveckling	3
Karriärvägar för genusforskare i Sverige	3
Kritiska perspektiv på sakkunnigbedömningar	4
Hat och hot - forskares utsatthet i fokus	4
Sexuella trakasserier.....	4
Analys av strategier för EU-kommissionen	4
Forskningsöversikt med stort genomslag	5
Nationell prevalensstudie planeras	5
ETT ARBETSLIV MED HÅLLBARA VILLKOR	5
Nordiska perspektiv och utmaningar	5
Genusperspektiv på demografiska utmaningar i Norden.....	5
Framtidens högteknologiska arbetsliv i blickfånget	6
Beijing +25	6
Arbetsmiljöer fria från trakasserier.....	6
Forskning om förebyggande arbete i svenskt och nordiskt arbetsliv	6
Nordiskt kunskapslyft	7
Samband mellan sexuella trakasserier och suicid	7
Forskningsbaserad utveckling i samverkan.....	7
NY KUNSKAP FÖR JÄMLIKHET I NORDEN.....	7
Kartläggning av LGBTI-området i Norden	7
Unga LGBTI-personers välmående	8
Bemötande av kvinnor som varit utsatta för våldtäkt	8
Jämställdhetskonsekvenser av covid-19	8
Uppdraget NIKK, Nordisk information för kunskap om kön	8
PUBLIKATIONER	10

Verksamhetsåret 2020

Det gångna året har varit utmanande, händelserikt och utvecklande för verksamheten vid Nationella sekretariatet för genusforskning. Pandemin har givetvis, som för stora delar av samhället i övrigt, inneburit nya arbetsvillkor, en övergång till fler digitala lösningar, samt en i grunden förändrad arbetsmiljö.

Det har framför allt ställt nya krav på flexibilitet, engagemang och självständighet. Samtidigt har verksamheten utvecklats internt och omvärldens intresse för våra kunskapsområden ökar stadigt. Vi har fortsatt behövt hantera olika uttryck för hat, hot och faktoresistent kritik av genus och jämställdhet, men ser framför allt på 2020 som året då forskningsdriven kunskap återtog en central roll i offentliga samtal och demokratiska institutioner.

Nationella sekretariatet för genusforskning har under det gångna verksamhetsåret flyttat fram positionerna på flera sätt, i såväl forskning och samverkan som genom olika nationella, nordiska och internationella uppdrag. Därtill har vi tagit flera viktiga steg mot en verksamhet som bättre speglar vår historia och framtid genom att realisera delar av den övergripande, långsiktiga verksamhetsidén: **Att möta globala samhällsutmaningar med kunskap om makt, genus och hållbarhet.**

Under året har verksamhetsidén gradvis konkretiserats och utvecklats i en rad olika principer och målsättningar som, sammantagna, beskriver hur vår verksamhet som helhet ska:

- bidra till hållbara villkor för utbildning, forskning och arbetsliv
- bidra till att stärka villkoren för genusforskning, genusvetenskap och andra maktkritiska forskningsfält
- både självständigt och i samverkan bedriva forskning och utveckling som är relevant och agendasättande
- verka internationellt och tvärsektoriellt i skärningspunkten mellan teori, policy och praktik

Vi vill att verksamhetsberättelsen från 2020 ger en inblick i och smakprov på en forskningsdriven verksamhet med stor betydelse för kunskapsutveckling nationellt, nordiskt och internationellt. Vi ser fram emot att fortsätta bidra med forskningsdriven kunskap om makt, genus och hållbarhet i en samtid som mer än någonsin behöver just det.

Läs gärna mer om vår verksamhet på dessa två webbplatser:

Nationella sekretariatet för genusforskning: gu.se/nsfg

NIKK: nikk.no

Fredrik Bondestam,
Föreståndare

Ett fritt kunskapssamhälle och en jämlik akademi

Hållbara villkor

Global studie av genusperspektiv i forskning och innovation

Den globala undersökningen av hur forskningsfinansierande institutioner arbetar med att främja genusperspektiv i forskning och innovation har fortskridit under året. Cirka 150 institutioner har identifierats och kontaktats med en enkät. Studiens preliminära resultat har bland annat presenterats för de svenska forskningsfinansierarnas samverkansgrupp på området. En slutrapport publiceras under våren 2021.

Genusperspektiv på globala mål för hållbar utveckling

Genom samverkan med aktörer i Sverige, Norden och EU bidrar sekretariatet kontinuerligt med forskningsdrivna analyser till utvecklingen av kunskapsfältet om hållbarhet och genus. Ett aktuellt uppdrag – GENDERACTION - är finansierat av EU:s ramprogram för forskning och innovation och syftar till att analysera hur medlemsländer implementerar jämställdhet och genus i forskning och innovation. Sekretariatet påbörjade under året arbetet med att ta fram en forskningsöversikt om och underlag för policyutveckling av genus och FN:s globala mål för hållbar utveckling. Forskningsöversikten baseras på en systematisk, internationell forskningsöversikt över kollegialt granskade vetenskapliga artiklar publicerade under 2015–2020.

Karriärvägar för genusforskare i Sverige

Under året har en studie initierats, som ska kartlägga och analysera hur karriärvägarna ser ut för disputerade genusvetare respektive ämnesintegrerade genusforskare. Arbetet bedrivs i samverkan med bland annat Ämnesföreningen för genusvetenskap, och ska bygga på en enkät och samtal i fokusgrupper.

Kritiska perspektiv på sakkunnigbedömningar

Gender, Cognitive Closeness and Situated Assessments in Academic Recruitment är resultatet av en multidisciplinär studie av hur kognitiv närhet, distans och partikularitet reproducerar normativa föreställningar om kön. I fokus för studien står rekryteringsprocesser till tjänster som lektor i statsvetenskap vid svenska universitet mellan 2012–2017. Utifrån de sakkunnigtexter som ligger till grund för ranking av sökande har dels bibliometrisk data hämtats, dels gjorts analyser av själva texterna. I många fall sammanfaller den kognitiva närheten mellan sökande och sakkunnig med ett språkbruk som tillskriver manliga och kvinnliga sökande olika könade egenskaper.

Hat och hot - forskares utsatthet i fokus

Sekretariatet har under året påbörjat arbetet för en nationell kartläggning av hat och hot mot forskare och lärare vid högre lärosäten. En enkätundersökning om utsatthetens förekomst och fördelning genomförs under 2021. Arbetet sker i samverkan med Sveriges universitetslärare och forskare (SULF) och Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF).

Sexuella trakasserier

Analys av strategier för EU-kommissionen

På uppdrag av den europeiska arbetsgruppen om genus och forskning (*Standing Working Group on Gender and Research in Innovation*) har sekretariatet tagit fram en undersökning bland medlemsländer som kartlägger aktiviteter, åtgärder och strategier på nationell nivå. Syftet med undersökningen var att få ett forskningsbaserat underlag som kan bidra till att motverka sexuella trakasserier inom akademien. Undersökningen visar att frågan om sexuella trakasserier, med ett fåtal undantag, är ett ouppmärksammat problem på nationell nivå i majoriteten av EU:s medlemsländer. Skillnaderna mellan länderna är stora, men generellt saknas det ett sammanhållet arbete, kunskapsnivån är låg och befintlig forskning inom området saknas i stora delar.

Forskningsöversikt med stort genomslag

Under året har en systematisk forskningsöversikt publicerats i tidskriften *European Journal of Higher Education*. Artikeln, som har rönt stor uppmärksamhet och refererats flitigt, vidareutvecklar och fördjupar de två forskningsöversikter som tidigare publicerats i samverkan med Vetenskapsrådet och Universitets- och högskolerådet (UHR).

Nationell prevalensstudie planeras

Sekretariatet medverkar i *Forsknings- och samverkansprogrammet för att motverka sexuella trakasserier och genusbaserad utsatthet i akademien*, med fokus på hur svensk högskolesektor gemensamt kan förbättra arbets- och studiemiljön på lärosätena. Programmet förvaltas av Karolinska institutet (KI) och flera lärosäten ingår i styrgruppen. Sekretariatet ansvarar tillsammans med KI för arbetet med att ta fram en enkät som undersöker förekomst, omfattning och konsekvenser av sexuella trakasserier inom akademien i Sverige. Ett representativt urval (med 125 000 respondenter) av både anställda och studenter vid universitet och högskolor i Sverige ska nås av enkäten när den skickas ut under våren 2021.

Ett arbetsliv med hållbara villkor

Nordiska perspektiv och utmaningar

Genusperspektiv på demografiska utmaningar i Norden

Utmaningar kopplade till den demografiska utvecklingen har, i samverkan med forskare vid Karlstad universitet, analyserats i rapporten *Genusperspektiv på regionala utmaningar, regionalpolitik och demografisk utveckling i en nordisk kontext: en kunskapsöversikt*. Arbetsmaterial rörande bland annat omsorgsansvar och förändrade arbetsvillkor har bearbetats för ytterligare kunskapsunderlag om förändringar på Nordens arbetsmarknader utifrån genusperspektiv.

Framtidens högteknologiska arbetsliv i blickfånget

Under året har det nordiska och tvärsektoriella projektet *Hållbarhet och jämställdhet inom framtidens högteknologiska arbetsliv* fortsatt. Det är en del av Nordiska ministerrådets prioritering på jämställdhet och hållbarhet i framtidens arbetsliv och har fokus på den könssegregerade arbetsmarknaden. Projektet är ett samarbete mellan jämställdhets-, arbetsliv-, utbildnings- och forskningssektorerna inom Nordiska ministerrådet och med medfinansiering från *Generation 2030*-programmet. Sekretariatets nordiska uppdrag tar fram en nordisk forskningsöversikt inom STEM (Science, Technology, Engineering and Maths) för att ur ett genusperspektiv analysera konkreta insatser för att minska könsobalansen. En internationell utblick ingår och rapporten ska publiceras under våren 2021.

Beijing +25

Kampanjen *Generation Equality Nordic* och publikationen *The Nordic road towards Beijing+25* togs fram inom ramen för 25-års-jubileet av att 189 av FN:s medlemsstater antog Peking-plattformen. I publikationen uppmärksammas de nordiska ländernas arbete för jämställdhet genom att sammanfatta deras statusrapporter i förhållande till Peking-plattformens genomförande. Inom sex områden ges exempel på åtgärder, framsteg och erfarenheter, samtidigt som återstående utmaningar pekas ut.

Arbetsmiljöer fria från trakasserier

Forskning om förebyggande arbete i svenskt och nordiskt arbetsliv

På uppdrag av Kantar Sifo har sekretariatet tagit fram rapporten *Förebyggande arbete mot sexuella trakasserier i svenskt och nordiskt arbetsliv – en forskningsöversikt*. Forskningsöversikten bygger på en systematisk litteratursökning i tio databaser i Sverige och övriga Norden, samt kompletterande riktade sökningar. Ett av huvudresultaten är att forskning om förebyggande arbete mot förekomst och konsekvenser av sexuella trakasserier i svenskt och nordiskt arbetsliv är ett näst intill obefintligt forskningsfält.

Nordiskt kunskapslyft

Inom ramen för det nordiska uppdraget lanserades rapporten *Sexuellt trakasserad på jobbet – en nordisk forskningsöversikt* som synliggör kunskapsluckorna om sexuella trakasserier i arbetslivet i Norden. Rapporten är ett kunskapsunderlag inför den kommande nordiska forskningssatsningen på området.

Samband mellan sexuella trakasserier och suicid

Sekretariatet deltar med forskare i ett projekt om sexuella trakasserier och ohälsa i svenskt arbetsliv som finansieras av Forte. Den första publikationen från arbetet är en artikel som publicerats i *BMJ* och som beskriver samband mellan erfarenheter av sexuella trakasserier i arbetslivet och suicid och suicidförsök, baserat på omfattande analyser av registerdata från svenskt arbetsliv.

Forskningsbaserad utveckling i samverkan

På uppdrag från Diskrimineringsombudsmannen (DO) bidrar sekretariatet till kvalitetssäkring av arbetet med en forskningsöversikt om sexuella trakasserier och diskriminering i svenskt arbetsliv. Bland annat genomför sekretariatet systematiska litteratursökningar och -analyser för att stärka kvaliteten på DO:s kommande rapport. Arbetet slutförs 2021.

Ny kunskap för jämlikhet i Norden

Kartläggning av LGBTI-området i Norden

Under hösten publicerades en kartläggning av LGBTI-området i Norden. LGBTI är en förkortning av Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender och Intersex. Förkortningen används i nordiska, och många internationella sammanhang. Kartläggningens syfte var att bidra till framtagandet av ett tillägg till det nordiska samarbetsprogrammet för jämställdhet. En viktig del av kartläggningen var en bred konsultationsprocess med bland annat civilsamhälle och myndigheter.

Unga LGBTI-personers välmående

Ett nystartat nordiskt uppdrag ska belysa hur unga LGBTI-personers hälsa och livsvillkor ser ut i Norden. Projektet rymmer en kunskapsöversikt och en kartläggning av genomförda insatser i Norden. Vi för en dialog med nyckelaktörer i regionen och har knutit till oss forskare med kompetens i frågan från hela Norden. En publikation färdigställs våren 2021.

Bemötande av kvinnor som varit utsatta för våldtäkt

Projektet studerar hur kvinnor som har blivit våldtagna upplever den initiala kontakten med polis och/eller medicinsk personal och vilka erfarenheter poliser och medicinsk personal har av dessa möten. Projektet pågår 2019-2021 och finansieras med medel från Brottsofferfonden.

JämställdhetskONSEKVENSER AV COVID-19

Arbetet med en publikation om de nordiska ländernas insatser och prioriterade frågor gällande jämställdhet i förhållande till pandemin påbörjades under året och ska bidra till det nordiska kunskaps- och erfarenhetsutbytet med anledning av pandemins påverkan på jämställdhet. Publikationen tillgängliggörs våren 2021.

Uppdraget NIKK, Nordisk information för kunskap om kön

Samarbetsorganet NIKK:s verksamhet bedrivs av sekretariatet på uppdrag av Nordiska ministerrådet.

NIKK har under verksamhetsåret producerat och sammanställt kunskap, särskilt inom det prioriterade området jämställdhet och hållbarhet i framtidens arbetsliv. Vid framtagandet av kunskapsunderlag arbetar NIKK systematiskt med att knyta till sig experter och forskare från de nordiska länderna, exempelvis arbetslivsforskare och forskare med kunskap om unga LGBTI-personers välmående.

NIKK har fortsatt att bedriva bred samverkan samt underhållit och utökat verksamhetens nätverk. NIKK har under året särskilt knutit nya kontakter med ungdoms- och LGBTI-organisationer, som ett led i de nya uppdragen på områdena.

NIKK har samverkat med flera av Nordiska ministerrådets institutioner och samarbetsorgan. I samband med den nordiska förstudien om sexuella trakasserier har NIKK fört en dialog med Nordens välfärdscenter, Nordforsk och Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA).

NIKK har haft löpande kontakt med Nordiska rådet under året och bland annat förmedlat kunskapsunderlag om sexuella trakasserier i arbetslivet, demografi och genus samt resultat från projekt om jämställdhet i arbetslivet, finansierade av den nordiska jämställdhetsfonden.

NIKK har även återupptagit dialogen med Europarådets jämställdhetskommitté, där vi medverkar som observatör och följer den europeiska dialogen om våld mot kvinnor, sexism, attityder, stereotyper och andra frågor av relevans för det nordiska samarbetsprogrammet för jämställdhet.

En åttonde utlysningssomgång av Nordiska ministerrådets jämställdhetsfond annonserades i slutet 2019. I linje med danska ordförandeskapets fokus på barn och unga hade utlysningen tematisk prioritering av ungas engagemang/aktörskap och ungdomsperspektiv i jämställdhetsfrågor. I mars 2020 inkom 34 ansökningar varav 4 projekt beviljades medel.

NIKK har under året lanserat och genomfört den strategiska programutlysningen på temat den könssegregerade arbetsmarknaden. Detta resulterade i beviljandet av två mer omfattande förändringsprojekt för att främja fler män inom vård- och omsorg samt främja jämställdhet i mediebranschen.

Publikationer

- Bondestam, Fredrik & Lundqvist, Maja (2020). [Sexual harassment in higher education—a systematic review](#). *European Journal of Higher Education*. 10:4, s. 397–419
- Grip, Lena (2020). [Genusperspektiv på regionala utmaningar, regionalpolitik och demografisk utveckling i en nordisk kontext: en kunskapsöversikt](#). Nordiska ministerrådet
- Lundqvist, Maja (2020). [Sexual Harassment in the Research and Higher Education Sector: National Policies and Measures in EU Member States and Associated Countries](#). European Research Area and Innovation Committee, ERAC. In cooperation with the subgroup on Gender Harassment in Academia.
- Magnusson Hanson, Linda L., Nyberg, Anna, Mittendorfer-Rutz, Ellenor, Bondestam, Fredrik, Madsen, Ida E. H. (2020). [Work related sexual harassment and risk of suicide and suicide attempts: prospective cohort study](#). *Bmj-British Medical Journal*. 370
- Måwe, Ida (2020). [Livsvillkor i Nordens rurala områden ur ett genusperspektiv](#). NIKK
- Måwe, Ida (2020). [Sexuellt trakasserad på jobbet: En nordisk forskningsöversikt i korthet](#). NIKK
- Måwe, Ida (2020) [The Nordic road towards Beijing+25](#). Nordic Council of Ministers
- NIKK (2020). [Kartläggning och analys av LGBTI-området i Norden. Kunskapsunderlag inför beslut om inriktning och insatser för det nordiska samarbetet](#). Nordiska ministerrådet
- Simonsson, Angelica (2020). [Förebyggande arbete mot sexuella trakasserier i svenskt och nordiskt arbetsliv –en forskningsöversikt](#). Nationella Sekretariatet för Genusforskning för Kantar Sifo, Göteborgs Universitet
- Svensson, Malin (2020). [Sexuellt trakasserad på jobbet: en nordisk forskningsöversikt](#). Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.
- Young Håkansson, Susanna & Engström, Elin (2020). [Samarbeten för jämställdhet i arbetslivet. Resultat från fem projekt finansierade av Nordisk jämställdhetsfond](#). NIKK

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Nationella sekretariatet för genusforskning
Göteborgs universitet
info@genus.gu.se, www.genus.se